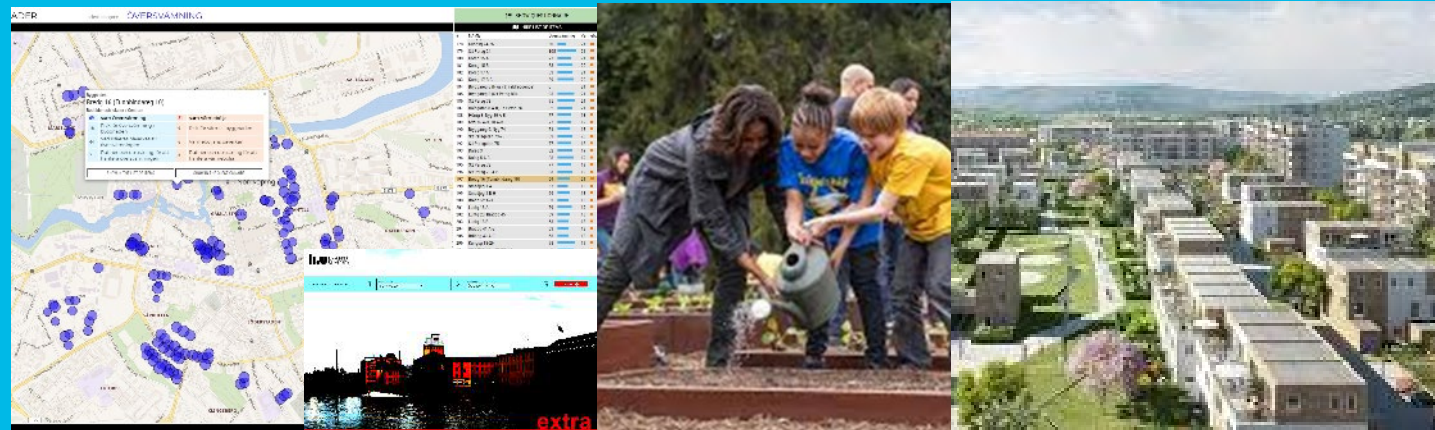


Klimatanpassning av stadsbebyggelse

Funderingar utifrån fem års forskning i projektet SAMBO

Mattias Hjerpe, biträdande professor



SAMBO - Stöd för Aktörssamverkan och Mångfunktionell Anpassning av Bostadsområden

2020-2024

Klimatanpassning i befintlig bebyggelse

- Fastighetsägare ansvarar för skydd av sin egendom (SOU 2017:42) – men vet inte hur
- Kommunen får inte ställa krav utan behöver styra på andra sätt
- Ökad förväntning att redovisa klimatrisk (kommuner i ÖP och företag genom EU-taxonomin)

Syfte: Stärka fastighetsägares förmåga att klimatanpassa byggnader och områden

Fem forskningsutmaningar för att vända synen på befintlig bebyggelse som särskilt svår att klimatanpassa:

- Vad gör ett fastighetsbestånd sårbart inför ett förändrat klimat?
- metoder för **klimatrisikanalys**
- Hur kan **klimatanpassning integreras** i fastighetsägares organisation och verksamhet?
- Vilka mervärden kan mångfunktionell klimatanpassning skapa?
- Hur kan ökad samverkan kring klimatanpassning utvecklas?
- Hur kan klimatanpassning finansieras?



CENTRUM FÖR KLIMATPOLITISK
FORSKNING, CSPR



Metod för att analysera klimatrisk i fastighetsbestånd:

1. Bestäm vilka klimatrelaterade risker som ska behandlas (workshops)
Översvämningar
Höga temperaturer
2. Bestäm indikatorer för att analysera klimatrisk (forskning + workshops)
(ca 40 testade)
3. Scanna alla byggnaders exponering och känslighet översiktligt – ca 3000 scannade
4. Bestäm vilka konsekvenser som är allvarligast för bolaget (workshops)
5. Inspektera byggnader med hög benägenhet för konsekvens – ca 500 inspekterade
(foton och beskrivningar i inspektionsprotokoll)
6. Analysera risker och anpassningsalternativ (workshops)
7. Bolagsspecifika rapporter, **vetenskapliga artiklar och metodstöd**
8. **Prioritera insatser/åtgärder (bolaget)**

Skyfallet i Gävle → Möjligt att validera!



En viktig utgångspunkt
för oss var att
fastighetsbolag själva
ska kunna genomföra
detta

DU ÄR HEMMA
HYRESBOSTÄDER



 **Lejonfastigheter**


NORREVO

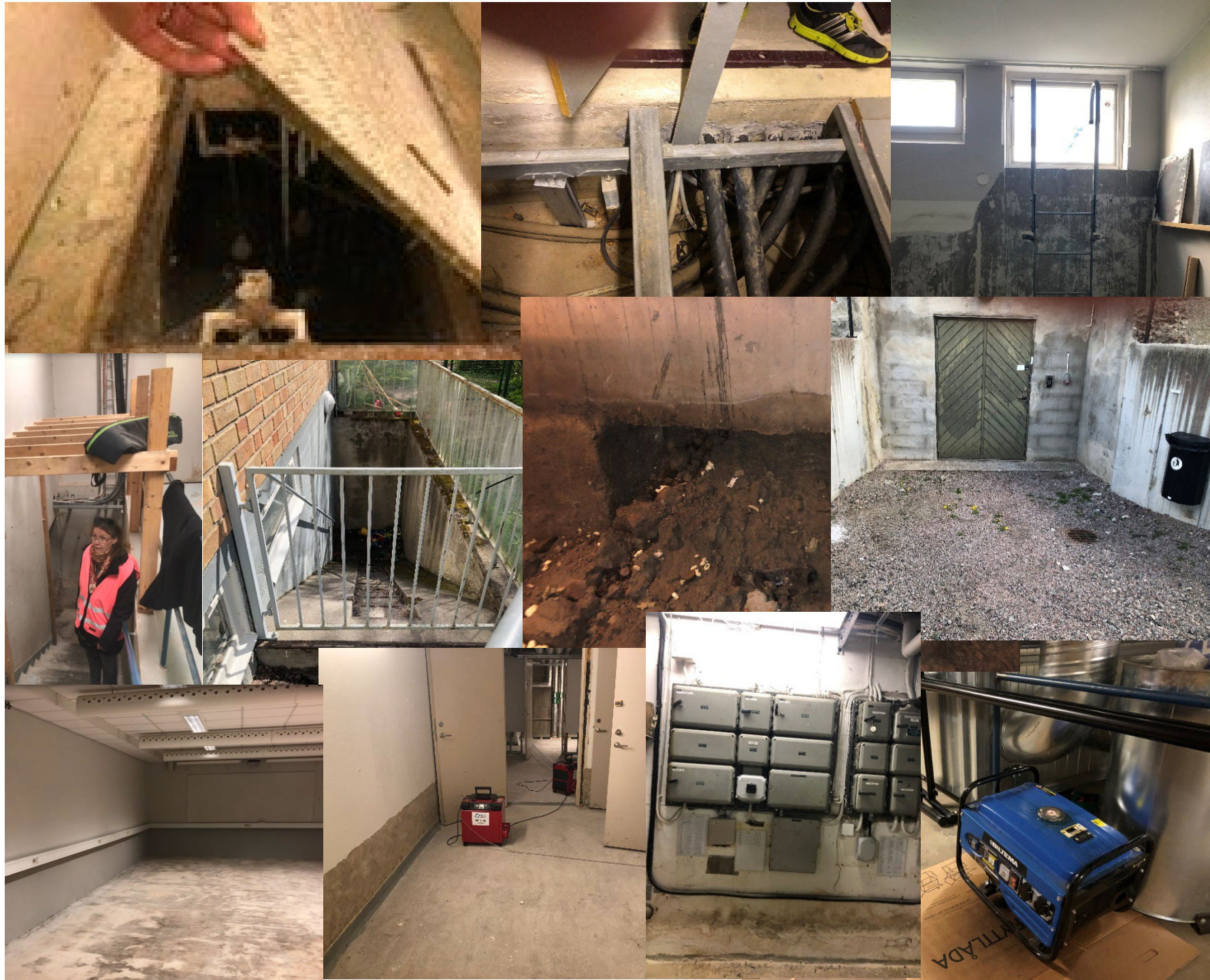
 **Riksbyggen**
Rum för hela livet

 **Länsförsäkringar**
Östgöta

- 17-18 aug 2021 föll ett rekordregn över Gävle.
- 6830 skadeärenden, 1.85 miljarder i ersättningar (270000/skada).
- 1/5 av alla villor i Gävleborg
- 1/6 av Gävles samhällsfastigheter, 21 skolor
- 1/6 av bostadsrättsföreningar förvaltade av Riksbyggen

Gav oss möjlighet att analysera:

- påverkan,
- erfarenheter,
- agerande och
- anpassningsbehov



Extrema väderhändelser påverkar samhället och skapar en del otrygghet

Intervjuer med villaägare, bostadsföreningsordföranden och tjänstepersoner som drabbats av skyfall, Sambo-projektet

Påverkan	Villaägare	Bostadsrättsföreningar	Kommunalt fastighetsbolag
<i>Materiell</i>	Stor, upplevs som dramatisk.	Stor, upplevs tolererbar	Utbredd: 60 skadade byggnader, nära känslig materiel
<i>Hälsa</i>	Oro, maktlöshet, utdragen stress upp till 3 månader. I något fall hälsoeffekter.	Oro och stress, ibland utdragen. Utsatta medlemmars välbefinnande påverkades mer.	Vissa rehabiliterings-aktiviteter ställdes in. Oro för mögel efteråt.
<i>Ekonomi</i>	Ekonomisk oro förstärker stressen	Ingen eller liten ekonomisk oro. Många delar på skadekostnaden + underhållsfond.	Ca 27 MSEK + mycket arbete. Fördröjer andra viktiga renoveringar och arbetsuppgifter

Vi vet ganska lite om hur välfärden påverkas av skyfall
→
Fortsatt forskning

Enkät svar efter värmeböljan 2018 från förskolerektorer och enhetschefer inom vård och omsorg, Extra-projektet

	Förskolor	Vård och omsorg		
		Särskilda boenden	Hem-tjänst	LSS-boende
Svårare att utföra arbetsuppgifter	90%	75%	95%	81%
Minskat deltagande i aktiviteter	41%	82%	42%	84%
Inställda aktiviteter	54%	52%	47%	58%
Mindre utevistelse	100%	73%	50%	65%
Ökad medicinsk omvårdnad	3%	39%	21%	29%
Oanvändbara lokaler	85%	37%	21%	26%
Ventilation, kyl eller frys ur funktion	50%	41%	25%	35%

Vi vet att välfärden och sårbara grupper påverkas av värmeböljor.

Det görs väldigt lite klimatanpassning i stadsbebyggelse – även efter ett skyfall.

	Villaägare	Bostadsrättsföreningar	Kommunalt fastighetsbolag
<i>Syn på risk för egen fastighet</i>	Risk ses som låg, trots återkommande skador	Risk ses som lägre än andras fastigheter, trots återkommande skador	Har oftast ännu inte analyserat risk, men pågår pga krav
<i>Återställning</i>	Återställning utan anpassning	Återställning utan anpassning. Några punktåtgärder t.ex. felaktig avrinning från balkonger.	Återställning – få tillbaka funktion, men stor skillnad mellan lokalers "värde" t.ex. konferens/eventlokaler
<i>Syn på ansvar</i>	Ansvarsförskjutning, ffa kommunen.	Ansvarsförskjutning, ffa kommunen.	Fastighetsägaransvar (flera) och kommunen
<i>Anpassning och syn på anpassning</i>	Temporära åtgärder. Låg kunskap om möjliga åtgärder. Tänker att proaktiva åtgärder innebär större och dyrare ledningsnät.	Reaktiva åtgärder. Tänker att proaktiva åtgärder innebär större och dyrare ledningsnät. Viktigt med synliga nyttor - stor potential för naturbaserade åtgärder.	Reaktiva åtgärder. Näst intill ingen anpassning vid återställning. Påbörjat systematiskt anpassningsarbete.
<i>Effekter av anpassning</i>	Villaägare som klimatanpassat skyddades mot skyfallen. De andra ser effekten som begränsad pga att åtgärderna behöver göras utanför ens egen tomt.	Effekten ses som begränsad pga att åtgärderna behöver göras utanför ens egen tomt. Tror inte att åtgärder som föreslås t.ex. backventiler, är effektiva.	Ser stort anpassningsbehov. Saknar kunskap om vilka åtgärder som är mest effektiva/passande.

Varför klimatanpassas inte befintlig stadsbebyggelse?

Kommun/VA

- Inget formellt uppdrag annat än som fastighetsägare
- Ansvar för att redovisa sin syn på risk men får inte ställa krav
- Frivilligt & egenfinansierat
- Har analyserat risk, tagit fram mål.
- Bristande markägande

Staten

- Styr främst med information
 - Har analyserat riskutsatta områden
 - Minskade bidrag till anpassning
- Väckigt allmänt nationellt mål + myndighetsmål.

Försäkringsbolag

- Bra på att underlätta i akut skede
- Påtalar ansvar men otydligt om den egna rollen
- Bristande fokus på förebyggande anpassning
- efintligt system ger svagt ekonomiskt incitament att förebygga/anpassa

Fastighetsägare

- Ägandeansvar men för vad och kommunen anses mest ansvarig
 - Överbelastning och stress
- Har inte analyserat risk: bolag vet att men inte hur mycket risk och varför; villa/brf: väldigt låg riskmedvetenhet.
- Låg kunskap om åtgärder och deras effektivitet

Vad skulle kunna göras för att främja klimatanpassning av befintlig stadsbebyggelse?

Kommun/VA

- Våga gå utanför traditionell roll: hur samverka i befintlig miljö?
- Testa och sprid fungerande samverkansformer tillsammans med FÄ → ny forskning.
- Etablera lokal samverkansplattform.

Staten

- Sök samsyn om uppgift med SKR
 - Tydliggör förväntningar och roller i befintlig miljö
 - Styr mer! Utred t.ex. likställhetsprincipen.
 - Mer offentlig debatt!
 - Tydligare styrmedel och incitament!

Vecteezy.com

Försäkringsbolag

- Styr mer – det finns mer än en såg i verktygslådan (sluta försäkra vissa fastigheter) t.ex. krav för att få ersättning (jrf cykel) och maxtak för ersättning (champagnesamling)
- Lokal samverkanspart eller skapa samverkansplattform
- Vilken roll för att informera kunderna om åtgärder?

Fastighetsägare

- Tydliggöra varföret: mer än bara ekonomi, slippa oro och stress, onödigt arbete/tid
- Vägledning för att analysera risk t.ex. Sambo-projektets.
- Testa och sprid att fastighetsnära åtgärder är effektiva och räcker väldigt långt + lågt hängande frukter.
 - Testa och sprid fungerande samverkansformer tillsammans med K → ny forskning.

Klimatanpassning av stadsbebyggelse

- vad vi skulle vilja att ni kom ihåg:

- Extrema väderhändelser påverkar samhället och skapar en del otrygghet → vi behöver anpassa nu.
- Det görs väldigt lite klimatanpassning i stadsbebyggelse – även efter ett skyfall.
- Det finns flera anledningar till att befintlig stadsbebyggelse inte anpassas.
- Kommuner, fastighetsägare, försäkringsbolag och staten behöver alla göra mer - framför allt agera utifrån att ansvar och arbete behöver göras gemensamt.
 - Kommuner: Våga gå utanför myndighetsrollen.
 - Fastighetsägare: Analysera din risk och fatta att du slipper massa stök om du anpassar.
 - Försäkringsbolag och staten: Styr mer åt rätt håll.

Om ni vill veta mer, hör av er till: mattias.hjerpe@liu.se